

Antoni Gómez

Pertany Juan Antonio Millón (Sagunt, 1960) al cercle de poetes i lletraferits que al llarg de quasi dues dècades publicaren a Sagunt la revista literària *Abalorio* i dinamitzaren la vida cultural de la ciutat amb una elegància, un rigor i una creativitat poc corrent en el temps actuals. Conegut sobretot pels seus estudis literaris i històrics en diferents revistes i publicacions, el seu últim treball, editat per la Biblioteca Valenciana, va estar dedicat al poeta, filòleg i traductor Lluís Guarner. En aquesta ocasió Millón ha agrupat en un poemari els fruits d'una dedicació que sempre havia mantingut en la segona línia de les seues dedicacions intel·lectuals, tot i que des de fa anys escrivia poemes que publicava esporàdicament. *Paisaje desde el sueño*, amb un esplèndid pròleg del poeta i crític literari Jaime Siles, és la primera plasmació en forma de poemari d'aquesta discreta dedicació de l'autor, discreta però també important.

Possiblement, aquesta actitud de treball pacient i discret, allunyat dels oripells, siga una constant dels poetes del grup *Abalorio*. Quasi tots els que han publicat poesia ho han fet tard i sense presses, madurant com a terrissers les seues obres. I en tots ells hom pot observar un inevitable gust pel classicisme, són versos escrits des d'una rotunda consciència de la tradició literària i de la història. La poesia de Millón arrossega també aquesta característica. És una poesia clàssica en la construcció expressiva de les imatges, amerades d'equilibri i serenor, oferint-nos una «voz templada tanto por el sonido como por el silencio y que siente tan suya la

Els primers poemaris de Juan Antonio Millón i Susanna Lliberós Cubero

Sobre paisatges, somnis i cel·les

Juan Antonio Millón

Paisaje desde el sueño

Prólogo de Jaime Siles
Brosquil, València, 2008

luz como la oscuridad», com escriu Jaime Siles. Poesia culturalista, intel·lectual, on predomina l'ocultació del jo en una «superposició de evocades ausències» i sura sobretot la influència de Juan Ramón Jiménez, San Juan de la Cruz, Paul Celan, Maria Zambrano, Tomás Segovia, José Ángel Valente i Juan Gil-Albert. Són imatges de solitud, buit i incertesa que ha-

S. Lliberós i Cubero

Cel·les

XXVIII Premi de Poesia 25 d'Abril Vila de Benissa 2008
Viena, Barcelona, 2008

biten un espai d'absències entre el jo i la realitat, entre la llum i la tenebra, entre l'ésser i el no ésser: «Arracimada la luz / en el palpito oscuro / de la tiniebla, / en la delirada ansia / de la plenitud del ser». El poemari, construït amb gran sentit unitari, està dividit en tres parts que evolucionen des de la reflexió filosòfica de la primera, «Alcançias», fins als versos més càlids,

tot i que també continguts, de l'última part, «*Alientos del deseo*»: «*Perfumas las sílabas que pronuncias / tal como la piel de mi cuerpo / acariciado por la dádiva de tu mano / que pulsa, enervado, el sonido de mi deseo*», passant per la segona, «*Espacios de albor y espesura*», formada per bellíssimes evocacions de paisatges pròxims a l'autor amb deutes literaris inconfusibles: «*Y en su sonora soledad / estremecidos aires desanudan / las vibrátiles notas / de su eco oscuro*».

La poesia de Susanna Lliberós i Cubero (Vila-real, 1973) és substancialment diferent a l'anterior. L'ocultació del jo, el classicisme i la distància metafísica de la poesia de Juan Antonio Millón es converteix en *Cel·les*, premi de poesia «25 d'abril» de la Vila de Benissa 2008, en una apassionada, vital i ben directa veu poètica d'influències estel·lesianes on l'autora ens fa partícips sobretot de les despulls d'una experiència amorosa: «*Permet, si més no, que cada vers / et bressole la sang apressadament. / Accepta'm les despulls*». Es tracta d'un poemari introspectiu i de catarsi íntima, de remembrança, on l'autora ens ret compte d'aquelles experiències plaents i amargues que han marcat la seua vida. L'amor, la mort, el pas dels temps, l'absència, el desig..., són experiències que, al capdavall, es converteixen en cel·les dels nostres sentiments: «*Ara bressole amb uns compasos lents un plaer de llegenda, / i rememore les nits en què uns fluids harmònics / clamaven bleixos d'un temps de roses*» (...) «*Cel·les que acusen els déus d'aquell passat, / on remuguen esperma entre dàtils i braços, / que omplin de vi el marge delicat de la consciència*».

Són també versos de rebel·lia interior, inquietos, de vegades fins i tot càustics, que expressen les contradiccions d'uns records que es debaten entre l'experiència del dolor i les despulls d'haver viscut la plenitud: «*Tots els records, les roses, / se m'han marcit i esmicolat alhora. / L'infern mateix, en aquell pergami de salobre, / s'ha estès sobre la pell, que dol a manta*». Alguns poemes apareixen en redona i altres en cursiva. Tot i que les dues tipografies responen a una contundent unitat, els que apareixen en cursiva són una evocació amorosa que sorprèn per la seua commovedora sensualitat: «*Jac sola entre promeses / que els meus llavis s'han fet / de no tastar, a mit-*

Millón escriu una poesia culturalista, intel·lectual, on predomina l'ocultació del jo

janit / i nua / la sal de les ametles / i el sucre amable / de les teues espentes». La catarsi amorosa finalitza amb versos ben significatius: «*Aquest matí d'insomnes despertades / he fet neteja. / He sabut com d'assumida tinc la teua absència / quan he llançat el teu raspall de dents / al fem*». Tot plegat, dos dignes treballs d'un autor i d'una autora que s'inicien en el llarg camí de la publicació de poesia.

Una antologia del poeta mexicà Alí Chumacero

La perfecció de la paraula

J. Ricart

Molt sovint les peculiaritats intrínseques del mercat editorial, acompanyades al superàvit en quant al nombre de poetes, fan que molts altres autors romanen oblidats o com en el cas d'aquesta setmana, completament inèdits en el nostre país, malgrat la seua vàlua. Així ocorre amb Alí Chumacero (Mèxic, 1918) un escriptor vinculat més a l'àmbit de les revistes literàries a causa, potser, de la seua vitalitat i immediatesa que ofereix en lloc del llibre, però que en els últims anys està recollint infinitat de condecoracions com la de ser membre de la Academia Mexicana de la Lengua o un dels grans impulsors del Fondo de Cultura Económica, que per cert ha patrocinat aquesta publicació.

Aquesta antologia està formada per quaranta peces a càrrec de Rafael Espejo, el qual ha destriat d'una forma equilibrada dels tres llibres, el millor i el més representatiu dintre de la seua trajectòria. Per entendre millor la seua transcendència — el lector i un servidor agrairia un pròleg introductori— hem de si-

tuar-nos en la estela dels anomenats *Contemporáneos* un grup més o menys heterogeni de poetes mexicans entres els quals destaca Xavier Villaurrutia, però que tenia com a comú denominador, deixar de banda la tradició indigenista, i el pamflet revolucionari, en benefici d'una poesia més autònoma i autosuficient tan sols compromesa en la seua qualitat estètica.

Efectivament un dels trets que més sorprèn és aquesta recerca de bellesa formal, basada en dos pilars: la imatge i la cadència. Sens dubte, aquests poemes encara ens impacten (tot i després de mig segle) per la cura i sàvia composició de metàfores i imatges irracionals que els vertebren enginyosament des de la primera fins l'última línia. Aquest recarregament visual enlluerna el lector fins a caure en una mena d'hipnosi contínua: «*Reducido al silencio / bajo un olor de rosa no pensada, / cuando el jardín no sabe / si la flor es un sueño / o la esperanza presentida*». Per altra banda, es detecta una especial sensibilitat per l'acústica de les paraules. Una anàlisi més profunda re-

vela una exquisida tria dels mots, més per l'eufonia, que per el seu significat —«*suavidad de sábana mortuoria*» o «*espuma de áspides y música*»— on l'autor fa servir tot un arsenal d'al·literacions, rimes internes, paronomàsies, etc.

A jutjar pel temps invertit en cada llibre i l'interval entre cada publicació, ens ve la idea d'un poeta despreocupat del mercantilisme promocional; i per contra, concentrat en el seu treball de polir i mimar fins a l'últim detall de cada vers. Al cap i a la fi, l'autor ha convertit el seu ofici en una destil·lació poètica, a manera de alquímia del plom. Ha aconseguit sublimar el seu dolor existencial, aquesta angustia diària en un cresol cuit a foc lent entre colors i sons, fins a transmutar-los en una paraules d'arades i universals que ens parlen de l'amor, de la bellesa i de l'oblit com antidots contra el verí de la vida.

Des d'un punt de vista temàtic en aquesta selecció trobem perfilats alguns dels eixos recurrents en la seua obra com és la reconstrucció de la seua identitat a partir de tota una filosofia

Alí Chumacero

Páramo de sueños

(Antología poética)

Pre-Textos, València, 2008

que qüestiona i posa en dubte el subjecte —«*me miro frente a mí, rendido / con la atención desnuda / del que espera encontrarse en un espejo*»— i que juga en l'alteritat d'un mateix com el màxim repte «*porque soy mi enemigo sentenciado / mi propia víctima*». Aquest desassossec vital queda asserenat per la força reparadora de l'amor: «*amarte hoy sería desertar / huir del odio que por mí acrecienta, / bajo el latido de mi corazón*», un amor pas-

sional i carnal que deixa com a testimoni uns sensuals versos com aquests: «*nuestros desnudos abren el cauce del deseo / desbordándonos en alas y gemidos de silencioso aroma; / encienden sobre el tacto un suave mar que inunda / con sus trémulas olas palpitando / a través de la piel, acumuladas / bajo el húmedo aliento de los labios*».

Com a síntesi, la veu d'Alí Chumacero és la d'una poesia pausada, sense presses, amb un *tempus* demorat en una sintaxi dilatada. Una poesia bastida amb una arquitectura feta de mòduls i paral·leles, de versos cuidats fins a la minúcia. Una poesia que de vegades parla del que és inefable, i que per això recorre a una mística de l'amor carnal, amb uns versos abarrocats, plens de sensualitat al costat de múltiples referències religioses. Des d'ací agraïm iniciatives com aquestes que ens fan descobrir a poetes singulars d'ultramar, noms desterrats del circuits comercials i eclipsats per la popularitat dels més venuts com Belli, Benedetti o González Rojas. Aquesta modesta antologia (a manera quasi d'homenatge pòstum) esperem que siga només un avanç, i que ben aviat pugem llegir l'obra sencera, no com un deute obligat sinó per celebrar el seu esplèndid treball silenciari durant tants anys.